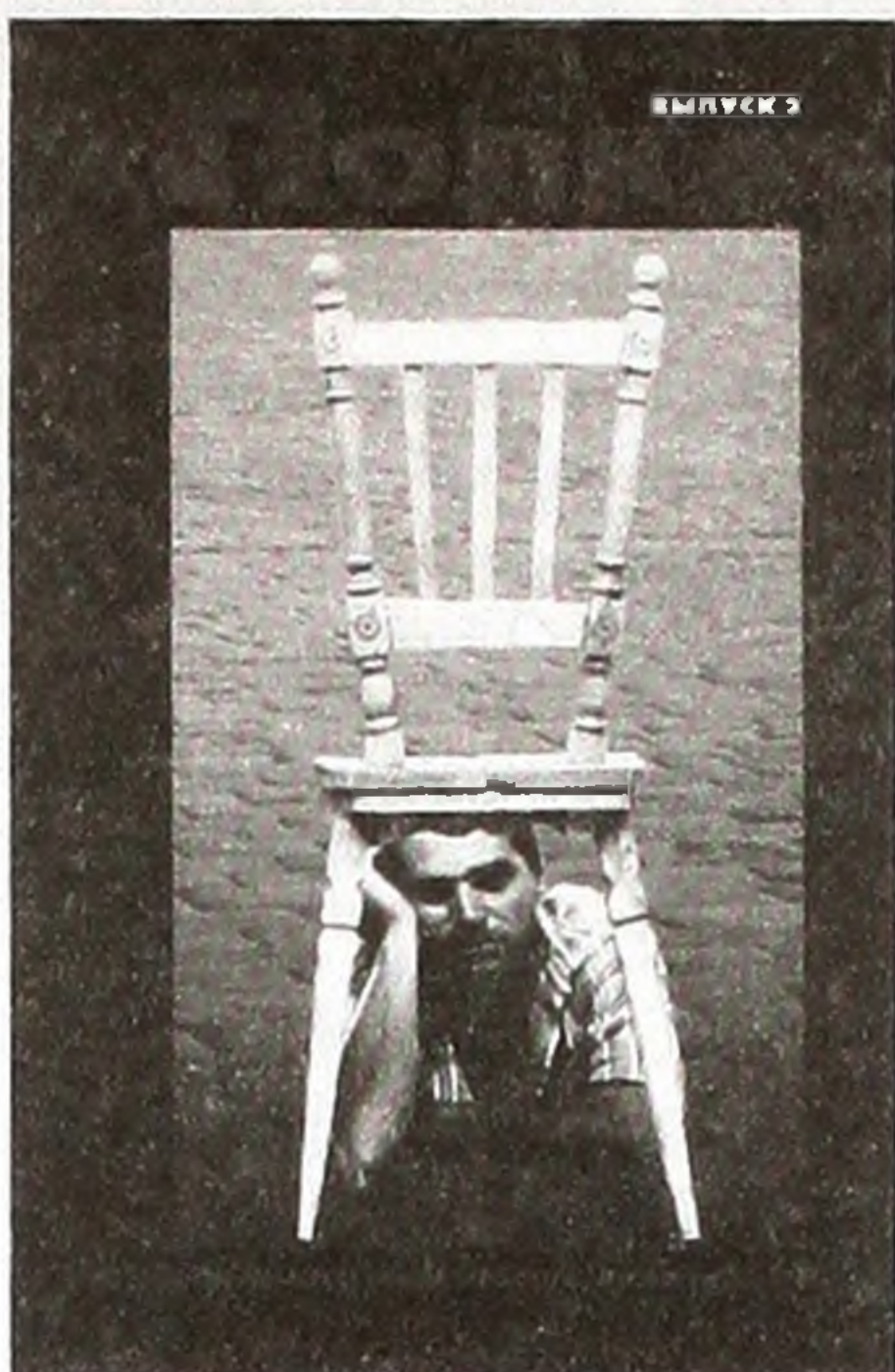

Втретє про жертв цензури

«Полка»: Документи. Свідетельства. Коментарии. Вып. 3. — М.: Материк, 2006. — 188 с.

Зібраний та укладений Валерієм Фоміним третій випуск серії книг «Полиця» містить унікальну підбірку документальних свідчень та колись недоступних архівних матеріалів про фільми, які в радянські часи стали жертвами цензури. Фомін займається архівною справою ще з 80-х років, і за цей час зібрав та опублікував чимало досліджень, які на конкретних прикладах, з посиланням на джерела й документи детально показували механізм «зарізання» фільмів та їхніх режисерів.

«Полиці» цікаві й тим, що є збірниками статей різних авторів, кожен із яких розглядає історію певного

фільму. На відміну від попередніх двох випусків, які зосереджувалися на фільмах московських та ленінградських кіностудій, цей суттєво розширює свою «географію», розповідаючи також про долі кінострічок у «союзних республіках»: вірменській, естонській та українській.

У вступній частині «Уроки радянської цензури» упорядник подає загальний огляд парадоксальної кіноситуації в Радянському Союзі: «І якщо ніде в світі влада не вдіяла кінематографові такої прискіпливої уваги, то й ніде настільки відверто й безпардонно його не намагалися перетворити на свого покійного слугу або й плазуватого лакея».

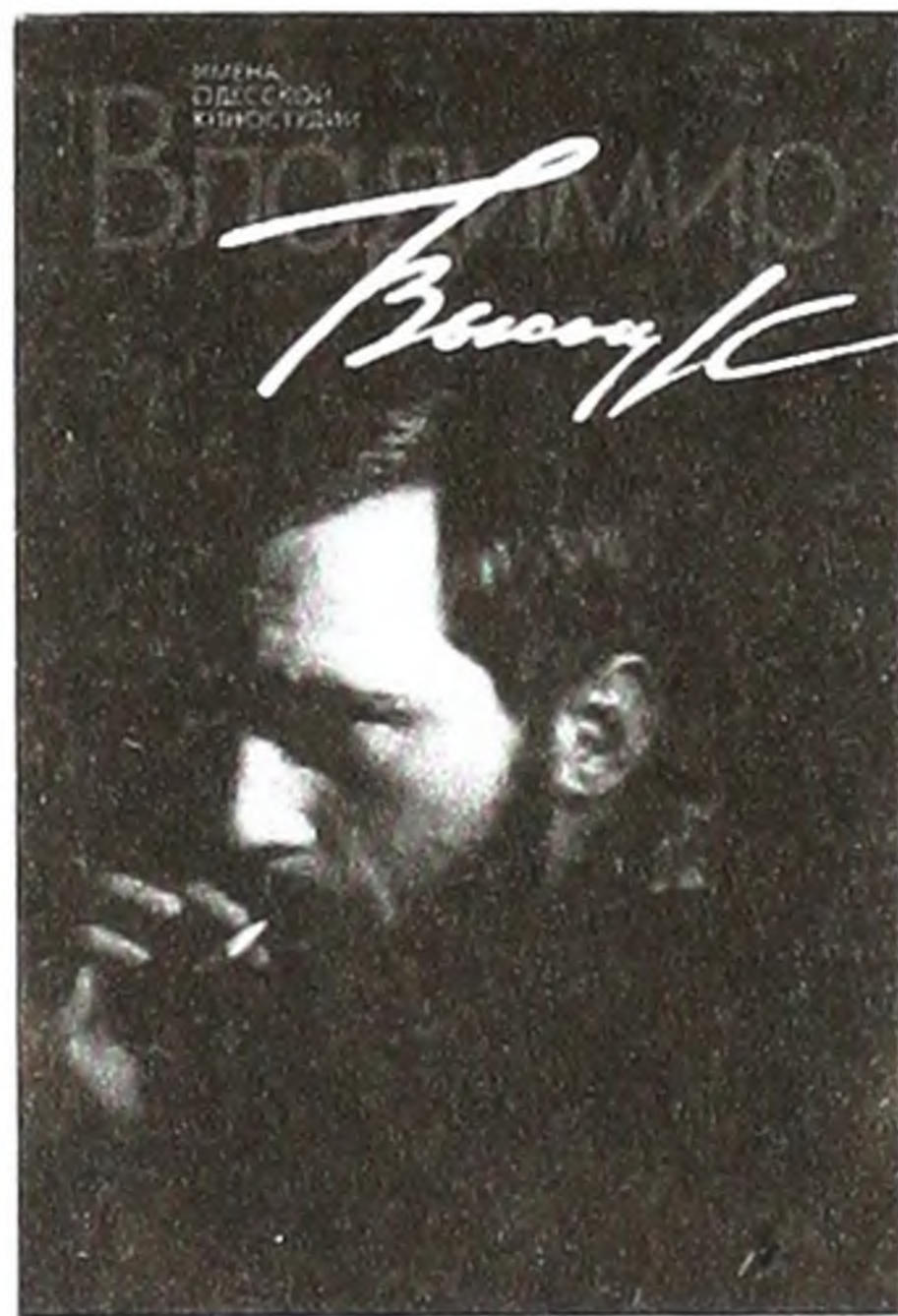
В основній же частині книги подано такі матеріали: Віктора Матізена про фільми «Безумство» К. Кійска («Таллінфільм», 1969) та «Тема» Г. Панфілова («Мосфільм», 1980), Валерія Фоміна про «Початок невідомого століття» А. Смирнова («Мосфільм», 1968) та «Колір граната» («Вірменфільм», 1970), Євгенія Марголіта про «Прощання за межею» К. Геворкяна («Вірменфільм», 1983) та «Криницю для спраглих» Ю. Ілленка (кіностудія ім. О. Довженка, 1965), Ірини Ізволової про «Між сірого каміння» К. Муратової (Одеська кіностудія). Кожен автор по-своєму підходив до подачі матеріалу, та всі розповіді написано цікаво й навіть захопливо, попри те, що в жодному випадку не порушено наукової форми викладу.

В додатку до книги вміщено також нові документи про долю «полчкових» стрічок: «Агонія», «Андрій Рубльов», «Інтервенція», «Історія Асі Клячиної, яка кохала, та не вийшла заміж», «Комісар».

Книжка адресована найширшому читацькому колу.

Роксоляна Свято

Володимир Висоцький на Одеській кіностудії

«Владимир Высоцкий» Упорядники Г.Лазарева, В.Миленко: Одеса. 2006.

Безперечно, Одеська кіностудія має пріоритетні права на Володимира Висоцького (1938-1980), хоча б тому, що справжня популярність прийшла до нього тоді, коли він у фільмі «Вертикаль» зіграв радиста Юру (1967) і де виконав створені спеціально для цього фільму пісні. «Лучше гор могут быть только горы, на которых еще не бывал», — підхопили всі романтики країни. Режисери фільму Станіслав Говорухін і Борис Дуров розповідали в ньому про героїзм альпіністів, про вірність і дружбу, про мужність і любов, а пафос пісень саме й передавав випробування дружби в екстремальних умовах Кавказьких гір. Актор

Московського театру драми на Таганці вже знімався («Я родом з дитинства»), але тут — це були особливі зйомки — Висоцькому, який доти не бував у горах, сподобався альпінізм — у ньому жила потреба ризику. «Працювати з ним було непросто, — згадував Говорухін. — Він не міг виконувати формальних завдань. Він завжди привносив своє. Він, наприклад, не переносив другого дубля. Про-

сто не любив повторюватись. Йому хочеться нового, хочеться бігти далі. Він міг і не грати в цьому фільмі. Але пісні він написав, на мій погляд, чудові.»

Того ж року (1969) Висоцький знявся у двох фільмах — «Білий вибух» С.Говорухіна (про війну з німцями на Кавказі) й «Небезпечні гастролі» Георгія Юнгвальда-Хількевича. В обох були задіяні чудові актори, зокрема в «Гастролях» М.Гринько, Ю.Копелян, але цей костюмований детектив був цілковитою невдачею. Як писав В.Кічін, вони «небезпечні уже тому тільки, що, прикриваючись значимістю теми, є прикладом вульгарності». У фільмах «Увага, цунамі!» та «Контрабанда» звучали пісні В.Висоцького.

Зрештою, 1979 року виходить на телеекрани фільм «Місце зустрічі змінити не можна» (сценарій братів Вайнерів, режисер Станіслав Говорухін). Головну роль капітана Жиглова виконав Висоцький. Мотивація фільму, за словами режисера, — «люди повинні знати і пам'ятати тих, кому вони забов'язані викоріненням злочинності в 1945 році». Фільм має довге життя і ще й сьогодні, час від часу, йде по телебаченню.

Детальніше про все це можна дізнатися з книжки-альбому «Владимир Высоцкий», з любов'ю впорядкованого Г.Лазаревою та В.Миленком і виданій в Одесі. Книга цікава й багата ілюстраціями, фактажем. Єдине зауваження до оформлення — забагато чорного й сірого тла, яке обтяжує й так перевантажену фрагментарною структурою книжку.